

Izhaja vsak četrtek in velja
s poštnino vred ali v Mari-
boru s pošiljanjem na dom
za celo leto 32 D, pol leta
16 D, četrlet 8 D. Izven
Jugoslavije 64 D. Naročnina
se pošlje na upravnništvo
Slov. Gospodarja v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5. —
List se dopušlja do odpo-
vedi. Naročnina se plačuje
v naprej. Tel. interurban 113.

Pesamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopisi
se ne vračajo. Upravištvu
sprejema naročnice, inserate
in reklamacije.
Čene inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprite reklamacije
so poštnine proste. Čekoval
račun poštne urada Ljub-
ljana 10.603. Telefon inter-
urban 113.

33. številka.

Maribor, dne 19. avgusta 1926.

60. letnik.

Potek kmetskih dni v Mariboru.

Prvi dan — dan našega kmetskega izobraženstva.

Naše izobraženstvo, ki deluje med našim ljudstvom, so pred vsem duhovniki, naši učitelji in naši dijaki.

Zbralo se je v Mariboru lepo število inteligence vseh slojev. Predavanja so imeli dopoldne ločeno in sicer se je vršil sestanek duhovnikov v semeniški obednici, učiteljev v tajništvu na Koroški cesti, dijakov pa v dvorani Zadrugne gospodarske banke. Na sestanku duhovnikov, ki se ga je udeležilo 65 lavantinskih duhovnikov, so referirali g. Avšič mesto g. prof. Bogoviča o svojstvenosti kmetskega versstva, č. g. župnik Gomilšek o dušnem pastirstvu na kmetski grudi in glavni tajnik Prosvetne zveze v Ljubljani g. Zor o duhovniku in kmetski mladini. Vsakemu referatu je sledila zelo živahna debata, ki je izvenela v zah-tevo: Rešimo naše ljudstvo alkohola in oteli ga bomo tudi verskega propada!

Tudi sestanek učiteljev je bil zelo dobro obiskan. Ude-ležilo se ga je okoli 50 učiteljev in učiteljic iz Stajerskega. Globoko zasnovan referat o psihologiji kmetskega otroka je mesto odsotnega g. Finka prebral profesor Prijatelj. Veliko zanimanje je vzbudilo aktualno predavanje g. dr. Jeraja, ki je razvijal svoje misli o osnovni šoli na stanovanjski podlagi. Nato je še sledilo temeljito predavanje g. Lužarja. — Na dijaškem zborovanju v dvorani Zadrugne gospodarske banke pa so predavali g. dr. Rožman, dr. Jože Basaj in Jan Sedivy. — Popoldansko skupno zborovanje vsega našega izobraženstva je bilo jako dobro obiskano. Udele-žilo se ga je nad 200 oseb. Predavali so g. dr. Puntar, g. profesor Prijatelj in Jan Sedivy. — Na popoldanskem zborovanju so se sprejele tudi resolucije, v katerih se povd-rjajo glavne misli referatov. Zvečer pa se je vršil v dvorani Zadrugne gospodarske banke ob obilni udeležbi občinstva zabaven večer, ki ga je priredilo katoliško starešinstvo v Mariboru.

Dan kmetskih fantov in mož.

Drugi dan — 14. avgust — je pokazal, koliko smisla je med našim ljudstvom tudi sedaj, v tako težkih časih, za prosvetno delo in smoteno izobrazbo. Naši kmetski fantje in moške so s svojim navdušenjem mosramotili našo slo-vensko inteligenco, ki si domišlja, kako visoko stoji nad našim kmetom, pa ni v njenih srcih niti del tistega svetega ognja, ki prešinja našega grčavega kmeta. Šele sedaj jih je mnogo uvidelo, kako zdrav, kako talentiran in napreden je naš kmetski stan. Prireditelji so računali tega dne k ve-čjemu z udeležbo kakih 1000 oseb, toda že pri dopoldansk-kih predavanjih je bilo navzočih nad 2000 ljudi, tako da je bila dvorana Zadrugne banke daleko premajhna ter so se zato predavanja vršila v veliki Götzovi dvorani. Popol-danske zborovanja pa se je udeležilo že nad 3000 oseb.

Ob osmih zjutraj so se pričela zborovanja. Vsa pred-avanja so bila skrbno zamišljena, tvoreč celoto ter obrav-navajoč vsa vprašanja, ki morejo našega kmeta zanimati in ki ga režejo v živo. Pred samim pričetkom predavanj se je izvolilo predsedstvo. Za predsednika je bil izvoljen g. narodni poslanec Škoberne, za podpredsednika pa g. Ig-nac Szabo-Horvat iz Prekmurja ter g. Jurij Kugovnik iz Prevalj. Za zapisničarja je bil izvoljen g. Anton Maček iz Sv. Petra pri Mariboru. Po izvolitvi imenovanega predes-stva je sledil referat g. M. Kranjca o temelju kmetske sta-novske kulture, ki so ljubezno do domače grude, zdravo družinsko življenje ter globoka vernost našega kmeta. Sle-dilo je predavanje g. narodnega poslanca Brodarja o kmet

kem domu in kmetki družini. Izvajanja g. narodnega po-slanca so izvenela v misli, da je kmetska družina vir na-rodnega zdravja in narodne moči in da je ravno kmetska družina prenavljavka države in človeškega rodu. — Jako zanimivo je bilo predavanje mariborskega župana g. dr. Leskovarja, ki je v svojih izvajanjih dokazoval, da je kmet steber naroda in steber države, da je od položaja kmeta odvisen procvit države in naroda. Nad vse poučna so bila izvajanja g. profesorja Karel Capudra o kmetski prosveti. Povdaril je nasproti tradicionalni kmetski izobrazbi, ki je prevladovala nekoč, zahtevo po znanstveni izobrazbi, ki jo zahteva današnja doba. Treba je dvigniti naše ljudsko šol-stvo, posebno pa kmetijsko šolstvo. Povdarja zlasti misel ljudske univerze ter strokovne kmetske literature.

Popoldanska predavanja so bila še boljše obiskana, kakor dopoldanska. Prvo predavanje je imel g. narodni poslanec Vesenjaka o vrlinah kmetskega gospodarja in voditelja, povdarjajoč, da je dober gospodar vedno tudi dober voditelj. Po predavanju g. Vesenjaka je sledil refe-rat g. narodnega poslanca Zebota, ki je osredotočil svo-ja izvajanja pred vsem na dve osnovni misli o kmetskih poslih ter kmetski obrti. G. narodni poslanec je naglasil, da spadajo h kmetski družini tudi posli. Vez med gospo-darjem in poslom ne more in ne sme imeti značaja samo pogodbe, kar je danes v navadi in kar povzroča beg v me-sta in veliko pomanjkanje poslov na deželi. Zadržje pre-davanje pa je imel g. dr. Veble o gospodarskem stanju ju-goslovanskega kmeta, v katerem je podal izčrpno sliko go-spodarskega stanja, v katerem se nahaja naš kmet v Jugo-slaviji, a pred vsem v Sloveniji.

Vsem predavanjem so navzoči udeleženci sledili z ve-likim zanimanjem, kar je dokazalo burno pritrjevanje in ploskanje, ki je sledilo izvajanjem vsakokratnega predava-telja.

Potem ko so se ob 6. uri končala predavanja, so se je-le množice zbirati v franciškanski cerkvi, kjer je imel le-po pridigo g. dr. Jeraj. Nato so bile še litanije. Ob pol 21. uri se je vršila v mestnem gledališču slavnostna predstava yVerige. Že predpoldnem so bile vse vstopnice razpro-dane. Tako veliko zanimanje je bilo za to pristno našo kmetsko igro. yVerigo so vprizorili člani mariborskega Ljudskega odra. Na gledalce je napravila globoka vsebina dela izreden vtis.

Dan našega kmetskega ljudstva

moramo imenovati zadnji dan kmetskih dni, nedeljo, dne 15. avgusta. Tako ogromnih množic Maribor že davno ni videl. V soboto zvečer in v nedeljo zjutraj so se sipale od vseh strani naše Stajerske neprestano nove množice ljud-stva. Vlaki so prihajali napolnjeni do skrajnosti, iz bližnje okolice pa so prihajale v mesto cele trupe peš. Posebno so se izkazali naši Prekmurci. Nekaj sto jih je napravilo dolgo pot do Maribora peš. Nad 6000 oseb se je dalo ugo-toviti točno samo na podlagi žigosanih izkaznic, mnogo ti-soč iz bližnje okolice pa jih je bilo brez izkaznic, tako da lahko računamo nedeljsko udeležbo na 8000 oseb. Nara-va sama je šla na roko prireditvi, Bog je dal krasen dan, kar je še stopnjevalo praznično razpoloženje med ljudst-vom. Že zjutraj ob 6. uri so množice napolnile franciškansko cerkev, kjer se je vršila pridiga in služba božja s skup-nim obhajilom.

Slavnostno zborovanje.

Ob pol 9. uri so se pričele zbirati ljudske množice na vrtu dijaškega semenišča. Pod senco jablan in kostanjev je bil postavljen na prostem oltar, vse v zelenju in cvetju. Sveto opravilo je služil monsignor dr. Anton Jerovšek.

je bil srečen. Potem pa so beloličniki prišli v gozdove. Učili so ga piti ognjeno vodo in postal je ničvreden. Huronci so ga pregnali od grobov njegovih očetov. Begal je po svetu in nazadnje postal vojščak med Mohavki. Boril se je proti lastnemu rodu! Stari poglavar, tvoj oče, je bil načelnik naših vojščakov. Rekel je Mohavkom: Storite to, storite ono, in slušali so ga. Napravil je postavo, da bo kaznovan vsak Indijane, ki pije ognjeno vodo in pride pod platnene vrigame njegovih vojščakov. Magva je po neumnosti odprl svoja usta in vroča voda ga je zapeljala v kočo Munra. Kaj je storil sivolasec? — Naj pove njegova hči!

»Ni snedel besede in je kaznoval tistega, ki se je pre-grešil proti postavi!« je neustrašeno odgovorila deklica. »Storil je, kar zahteva pravičnost!«

»Pravičnost!« je kričnil divjak in se tresel od jeze. »Ali je pravičnost, če kdo zlo rodi na svet in ga potem kaznuje? Magva ni bil sam, ognjena voda je govorila iz njega in delala za njega — a Munro ni hotel verjeti. Huronskega poglavarja so vprico vseh belih vojščakov privezali na drevo in ga bili s palicami kot psa.«

Kora je molčala, ker ni vedela, kako bi pred Indijan-cem opravičila nepremišljeno strogost svojega očeta.

»Poglej!« je vzkliknil Magva in si razgalil prsi. »Po-glej te brazgotine od puškinih krogel in nožnih konic — na te je Huronec lahko ponosen pred svojim rodom. Sivo-lasec pa je zapustil na hrbtu Huronca brazgotine, ki jih mora sedaj skrivati kakor kaka ženska.«

»Misli la sem, da je indijanski vojščak trden«, je rekla na to Kora, »in da njegov duh ne čuti in ne ve za bolečine njegovega telesa.«

»Ko so Čipevanci Magvo privezali na drevo in ga tu urežali«, je odgovoril Huronec in položil prst na dolgo,

Pred službo božjo je imel krasno pridigo č. g. profesor Pavel Živornik. Po maši se je na istem prostoru vršilo slavnostno zborovanje, kateremu je predsedoval nar. poslanec in kmet g. Brodar. Prvi je povzel besedo vodja našega naroda g. dr. Anton Korošec. Njegov govor je bil čisto prekinjen z burnim odobravanjem. Prinašamo »a v celoti na uvodnem mestu. Zatem je v imenu Prekmurcev pozdravil zborovalce g. bogoslovec Kolenc. Silno je bilo navdušenje, ko je slovesno v imenu Prekmurcev izjavil, da hočejo ostati Slovenci, ne pa Hrvati, za katere jih hoče sedaj Radič napraviti.

Po zborovanju se je razvil mogočen sprevod na poko-pališče na grob največjega prijatelja slovenskega kmeta, škofa Slomškega. V sprvodu so bile najprej zastave, nato poslanci in drugi odlični udeleženci, za njimi Orlice v kro-ju in nato okrog 250 Orlov v kroju, na čelu jim vodstvo mariborske orlovske ekspoziture. Za Orli se je razvil dolg sprevod naših mož in fantov, za njimi pa so korakale žene in dekleta. Vsa množica se je zbrala na pokopališču okrog kapele, v kateri počiva Slomšek. Univerzitetni pro-fesor mons. dr. Matija Slavič je govoril o Slomšku kot prijatelju in vzgojitelju našega kmetskega naroda. Njegov znamenit govor prinesemo v prihodnji številki v celoti.

Javna telovadba.

Zaključek celokupne prireditve je tvoril javni nastop mariobrske orlovske ekspoziture v Ljudskem vrtu. Po večernicah, ki so se vršile ob 2. uri v franciškanski cerk-vi, so pričele prihajati množice na prostor telovadbe in ob 3. uri, ko se je telovadba pričela, je bilo na telovadišču zbranih nekaj tisoč gledalcev. Telovadba se je pričela z nastopom Orlic, ki so izvajale težke proste vaje precizno in skladno. Nato sta nastopili dve vrsti na orodju, ena na drogu, druga na bradlji. Največje zanimanje pa je vzbudil nastop vrste, ki bo letos tekmovala na mednarodni tekmi v Rimu. Bili so to cvet naših Orlov, sami preizkušeni borci, ki so odnesli že sijajne zmage v svetovnih tekmovanjih. Izvajali so najprej proste vaje, določene za rimsko tekmo. Skladnost in strumnost je zadivila vse gledalce. Potem so nastopili k skupnim vajam na 4 drogih in zatem na 4 brad-ljah. Najtežje vaje so bile izvajane z lahkoto in enotno, da se je zdelo, kot da so to stroji, ne pa živa telesa. — Sledil je zanimiv nastop, ki je pokazal, kako se goji v orlovskih vrstah lahko atletika. Nato je zopet nastopila rimska vrsta na bradlji in drogu. Težke vaje, izvajane z vrhunsko ele-ganco in sigurnostjo, so pokazale, da bodo Orli v Rimu Slo-vence častno zastopali ter bodo resni konkurenti za prvo mesto. Telovadbo so zaključile proste vaje članov. Nastopilo je 214 telovadcev. Proste vaje so šle gladko, kritje je bilo dobro in celi prizor je napravil na gledalce mogočen vtis.

Po telovadbi se je razvila na telovadišču ljudska ve-selica. Kmlau so se začele ljudske množice razhajati. Vla-ki so jih do večera zopet odpeljali iz Maribora.

Omeniti še moramo brezhibno organizacijo cele pri-reditve. Bilo je naravnost ogromno delo, spraviti v potek in v soboto zvečer vse množice pod streho, dati jim vod-nike, žigosati izkaznice itd. Kljub ogromnemu delu pa se je vršilo vse v redu, udeleženci so dobili streho in poste-ljo v šolah, kjer so spali na slami. Cela prireditve se je končala tudi brez nesreče, kar je pri taki ogromni množici res sreča. Občudovati je pa tudi discipliniranost udele-ženec. Nikjer ni bilo videti pijancev, do nikakih izgredov ni prišlo. Po noči ni bilo videti skoro nobenega udeleženca na cesti. In tako so napravili kmetski dnevi ne samo na udeležence iz dežele, ampak tudi na meščane izreden vtis.

globoko brazgotino na prsih, »takrat se jim je Huronec smejal v obraz! Takrat je bil njegov duh visoko v oblakih. Ko pa je čutil Munrove udarce, takrat je bil njegov duh pod palico. Hurončeva duša ni nikdar pijana, ona ne po-zablja!«

»A se vendar lahko pomiri. Ako ti je moj oče storil to krivico, potem mu pokaži, da zna Indijane odpušiti to razžaljenje in pripelji mu nazaj njegovi hčeri. Slišal si že od majorja Heywarda —«

Magva je zmajal z glavo, kakor da hoče preprečiti po-novitev takih ponudb.

»Kaj torej hočeš?« je nadaljevala Kora po kratkem, mučnem molku.

»To, kar ljubi Huronec — dobro za dobro, zlo za zlo!«

»Torej se hočeš nad njegovima hčerama maščevati za krivico Munrovo? Ali bi ne bilo bolj moško, ako bi šel k njemu in zahteval od njega vojaško zadoščenje?«

»Orožje beloličnikov je dolgo in njih noži so ostril!« se je porogljivo zasmejal divjak. »Čemu bi šel Zviti lisjak pred sovražne puške, ko ima v rokah sree sivolaseca?«

»Kaj torej zahtevaš?«

»Ko je Magva zapustil svoj rod, so njegovo ženo od-dali drugemu poglavarju. Sedaj se je zopet sprijaznil s Huronci in se povrne k grobovom svojega rodu na bregovih velikega jezera. Hči angleškega poglavarja naj gre z njim in naj za vedno živi v njegovem vigrvamu.«

S težavo je Kora prikrivala strah in stud ter je odgo-vorila kolikor mogoče mirno: »Kako veselje bi mogel imeti Magva nad tem, da bi svojo kočo delil z ženo, ki je ne ljubi in ki je drugega rodu in druge barve kot on. Ali bi ne bilo boljše, da sprejme zlato Munrovo in si z njim dobi srce huronske deklice?«

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Fe J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

10

Heyward je stopil h Kori.

»Česa si rdečkarji najbolj žele, to veste«, ji je rekel. »Obljubite jim dovolj smodnika in volnenih odev. Močnih pijač si najbolj žele. Ako jim obljubite še kako darilo iz svoje roke, nam bo to le koristilo. Pomislite, Kora, da je od vaše previdnosti in preudarnosti odvisno vaše in živ-ljenje vaše sestre.«

»In tudi vaše.«

»Moje življenje pri tem malo pomeni. Prodal sem ga kralju in vsak sovražnik mi ga lahko vzame. Mene ne pričakuje oče doma in malo prijatelj imam, ki bodo ža-lovali za mano. Zato pa — Tiho! Indijane poslušaj! — Magva! Tu je dama, s katero hočeš govoriti.«

Magva je počasi vstal in nekaj časa tiho in mirno stal pred deklico, ki jo je bil Heyward pripeljal k njemu. Po-tem je namignil Heywardu, naj se umakne, ter je rekel hladno:

»Kadar Huronec govori svojim ženam, njegovi bratje zatisnejo uho.«

Kora se je ozrla za Heywardom in rekla potem Indi-jancu z ženskim dostojanstvom:

»Kaj misli povedati Zviti lisjak hčeri Munra?«

»Poslušaj«, je prišel Huronec, ter deklico prijel za roko, ki pa mu je bilo mirno odtegnila. »Magva je bil rojen med Huronci kot poglavar in vojščak. Videl je solnce dvaj-set poletij, kako je dvajset zim sneg raztaljalo v vodo, in